

Asia: VN/12957/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

4 luku – Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Tunnistattekko, että esitetyillä laeilla olisi vaikutuksia, joita ei ole huomioitu esityksessä?

Ehdotuksessa on ympäristövaikutuksina arvioitu yleisesti talousvyöhykkeelle sijoittuvan merituulivoiman ympäristövaikutuksia. Koska ainakin osa merituulivoimapuistoista tullaan liittämään kantaverkkoon ja koska merituulivoimapuistot ovat suuria, ydinvoimalaitoskokoluokan sähköntuotantoyksiköitä ja niiden liittäminen kantaverkkoon vaatii maa-alaa ja myös merenpohjaa, tulee ympäristövaikutusten arvioinnissa huomioida myös voimansiirron vaikutukset.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa on todettu, että tuulivoimahankkeilla voi olla vaikutuksia vaelluskaloihin. Mahdollisena vaikutuksena ei ole kuitenkaan tunnistettu voimansiirrosta mahdollisesti aiheutuvia vaikutuksia vaelluskalan syönnös- ja kutuvaellukseen. Vaelluskalalla on suuri kulttuurinen ja taloudellinen merkitys Tornionjokilaaksossa ja Perämerellä sekä laajemmin Itämerellä. Huomionarvoista ovat merituulivoiman ja voimansiirron yhteis- ja kumulatiiviset vaikutukset tilanteessa, jossa Pohjanlahdelle suunnitellaan merituulivoimaa sekä Suomen että Ruotsin puolella, eli vaelluskalojen syönnös- ja kutuvaellusreiteillä. Merituulivoiman ja voimansiirron vaikutukset vaelluskalaan ovat tällä hetkellä puutteellisesti tunnetut ja vaikutusten selvittämiseen ja mahdollisten lievennystapojen tutkimiseen tulisi varata resursseja.

Merellisen energian suunnittelussa tulee huomioida sen todellinen vaikutusalue. Esimerkiksi vaelluskalan osalta voidaan todeta, että Pohjanlahdella tai jopa Itämeren eteläosissa rakennettavan merituulivoiman vaikutukset voivat mm. Vaelluskalavaikutusten myötä ulottua kauas Perämeren valuma-alueelle, eli Tornionjoen sivujokiin asti. Merellisen energian vaikutukset voivat olla monelta osin rajat ylittäviä, tiivis yhteistyö vaikutusten hallitsemiseksi Ruotsin kanssa on tarpeen.

Merituulivoiman vaikutuksissa merenkululle tulisi huomioida vielä vähän tunnetut merituulivoimalan vaikutukset jäänmuodostukseen. Merenkulun edellytykset satamiseen ja väylineen ovat

äärimmäisen tärkeitä mm. saavutettavuuden, turvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmasta. Perämeren olosuhteet on muutoin hyvin tunnistettu merenkulkuvaikutuksia koskevassa osiossa.

Vaikutusten arvioinnissa on huomioitu merituulivoiman vaikutuksia elinkeinotoimintaan, kuten kalastukseen, mutta matkailuvaikutuksia ei ole tunnistettu. Vaikka talousvyöhyke sijaitsee pääsääntöisesti aluevesiä kauempana rannikosta ja pääasiallisista matkailukohteista, voi esimerkiksi Perämerellä talousvyöhykkeelle sijoitetuilla merituulivoima-alueilla olla vaikutuksia matkailun kehittämiseen. Näin voi olla esimerkiksi Perämeren kansallispuiston eteläpuolisella talousvyöhykkeellä.

Muu palaute vaikutusarvioista

Esityksessä olisi hyvä huomioida vaikutusten arviointiin liittyvät epävarmuustekijät, kuten puutteelliset tiedot merenpohjan ominaisuuksista talousvyöhykkeellä, sekä aiemmin mainitut puutteelliset tiedot vaikutuksista vaelluskalaan. Esityksessä todetaan, että useat hankekehittäjät ovat jo aloittaneet talousvyöhykkeen tutkimisen, mutta eivät ole julkaisseet tuloksiaan. Yhteiskunnan kokonaisedun kannalta parhaiden mahdollisten merituulivoima-alueiden löytäminen edellyttäisi koottua tietoa merenpohjan ominaisuuksista ja tiedon saattamista mm. merialuesuunnittelun käyttöön.

7 luku – Säännöskohtaiset perustelut

Palaute alueen valinnasta

Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, että laaja-alaisilla ja yleispiirteisillä merialuesuunnitelmissa ei ole oikeusvaikutuksia, eikä niillä ole sitovaa vaikutusta muun lainsäädännön mukaisiin lupa- tai muihin menettelyihin. On kuitenkin hyvä huomioida, että merialuesuunnitelma huomioi hyvin laajasti eri merelliset sekä maan ja meren vuorovaikutuksessa syntyvät intressit ja se liittyy siten vahvasti yhteiskunnan kokonaisedun huomioimiseen. Esitysluonnoksessa todetaan, etteivät merialuesuunnitelman energiantuotantoalueiden rajaukset anna täydellistä tietoa merenpohjan soveltuvuudesta merituulivoimarakentamiseen. Tämä pitää paikkaansa, mutta on hyvä huomioida asian liittyvän siihen, että talousvyöhykkeeltä on vähemmän tietoa saatavilla kuin aluevesiltä merituulivoima-alueiden tunnistamiseksi riittävällä tarkkuudella. Kyseessä on siis yleinen tietopuute, mikä ei poista sitä tosiasiaa, että merialuesuunnitelma on ainoa talousvyöhykettä koskeva suunnitelma.

Merialuesuunnitelman vaikuttavuus perustuu pitkälti eri viranomaisten ja myös muiden tahojen keskinäiseen yhteistyöhön ja mahdolliseen sitoutumiseen ottaa suunnitelmat huomioon omassa toiminnassaan. Merialuesuunnitelma on toteutettu mittavassa sidosryhmäyhteistyössä perustuen parhaaseen saatavilla olevaan tietoon. Merialuesuunnitelman päivitykseen tähtäävä toinen kierros aloitettiin vuoden 2024 alussa maakuntahallitusten päätöksillä kaikissa rannikon maakuntien liitoissa. Päivityksen ensisijaisena pontimena on tarkentaa erityisesti merituulivoimatuotantoon soveltuvia alueita vastaamaan mm. talousvyöhykelainsäädännön ja julkisessa keskusteluissa nousseisiin tarpeisiin. Tästä syystä tarkentuvaa merialuesuunnitelmaa kannattaa pitää ohjenuorana yhteiskunnan kokonaisedun huomioimisessa. Tulee toki huomioida, että merituulivoimalle potentiaalisesti tunnistettujen alueiden rajaukset ovat yleispiirteisessä suunnitelmassa hyvin karkeita ja ne tulee tulkita suuntaa antavina. On myös tarpeen varmistaa merialuesuunnitelman

ajantasaisuuden ja tietopohjan ylläpito sekä tämän työn edellyttämä maakuntien liittojen resursointi tulevina vuosina. Perusteluihin tulee asianosaisiksi lisätä merialuesuunnittelusta vastaavat rannikon maakuntien liitot.

Palaute vakuuksista (osallistumisvakuus ja edistämisvakuus)

-

Palaute maksuista (osallistumismaksu ja hyödyntämismaksu)

-

Muu palaute kilpailutuksesta

-

Palaute hyödyntämisluvasta

-

Palaute valitusten osittaisesta keskittämisestä Vaasan hallinto-oikeuteen (Erityisesti hallinto-oikeuksille, korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja markkinaoikeudelle osoitettu kysymys)

-

Palaute muutoksenhausta

-

Palaute talousvyöhykelain muutoksista

-

8 luku – Lakia alemman asteinen sääntely

Palaute asetuksella myöhemmin säädettäviin asioihin liittyen

-

Muu palaute

Tähän pyydetään jättämään palaute vain niistä asioista, joita ei ole mainittu yllä.

Lapin liitto vastaa alueellaan maakuntakaavoituksesta ja yhdessä muiden rannikon maakuntien kanssa merialuesuunnittelusta pohjoisen suunnittelualueen (Pohjoinen Selkämeri, Merenkurkku ja Perämeri) osalta. Lapin liitto pitää lain lähtökohtaa ja tavoitteita selkiyttää merituulivoiman pelisääntöjä, kehittämisedellytyksiä ja lupakäytäntöjä Suomen talousvyöhykkeellä hyvinä. Merituulivoima-alueiden lisäksi tulee myös huomioida voimansiirto, sillä merituulivoima-alueiden kaapeloinnilla tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia merialueen ympäristöön ja muihin toimintoihin myös kuntien ja maakuntien liittojen lakisääteisen kaavoituksen piiriin kuuluvilla aluevesillä ja maa-alueilla. Merituulivoimalla voi olla myös rajat ylittäviä vaikutuksia. Lapin liitto haluaa nostaa esiin muutamia seikkoja lausuntopyyntöissä esitettyjen asiakohtien osalta, liittyen vaikutusten arviointiin sekä alueiden valintaan (katso yllä). Lapin liiton virastolla ei ole edellä mainittujen asiakohtien lisäksi muuta huomautettavaa esitysluonnoksesta.

Peuraniemi Minttu
Lapin liitto